בראשונה פרק שני יומא

האי מיבעי ליה לגופיה אמר רב שימי בר אשי אשכחתיה לאביי דהוה מסבר ליה לבריה [1]ושחט [א]שחיטה בזר כשירה וכי מאין באת מכלל שנאמר [2]ואתה ובניך אתך תשמרו את כהונתכם (א) שומע אני אפילו שחיטה ת"ל [1]ושחט את בן הבקר לפני ה' והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם [ב]מקבלה ואילך מצות כהונה [3]וסמך ידו ושחט לימד על השחיטה שכשירה בזר מכדי מקבלה ואילך מצות כהונה [4]ונתנו בני אהרן (ב) למה לי למעוטי הפשט וניתוח ואכתי איצטריך סלקא דעתך אמינא כיון דלאו עבודה דמעכבא כפרה היא לא תיבעי כהונה קמ"ל דבעי כהונה אלא מהכא [5]וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים את הראש ואת הפדר מכדי מקבלה ואילך מצות כהונה (ג) וערכו למה לי למעוטי הפשט וניתוח ואימא למעוטי סידור שני גזירי עצים מסתברא דיבחא דכותיה ממעט אדרבה סדור דכותיה ממעט לא ס"ד [ג]דאמר מר [6]והקריב הכהן את הכל המזבחה זו הולכת אברים לכבש הולכת אברים לכבש הוא דבעיא כהונה [ד]הולכת עצים לא בעיא כהונה[ה] הא סידור שני גזירי עצים בעיא כהונה וערכו למה לי למעוטי הפשט וניתוח [א] ואימא הכי נמי לגופיה אלא והקטיר הכהן את הכל למאי אתא [ב] למעוטי הפשט וניתוח והקריב הכהן את הכל המזבחה זו הולכת אברים לכבש הולכת אברים לכבש הוא דבעיא כהונה· הולכת עצים לא בעיא כהונה הא סדור שני גזירי עצים בעיא כהונה ונתנו לגופיה וערכו שנים בני אהרן שנים הכהנים שנים [ו]למדנו לטלה שטעון ששה אמר רב המנונא קשיא ליה לר"א האי בבן הבקר כתיב ובן הבקר עשרים וארבעה בעי וניחא ליה [ז]על העצים אשר על האש אשר על המזבח איזהו דבר שנאמר בו עצים אש ומזבח הוי

גמ' האי מבעיא ליה לגופיה. דניבעי כהן. מיעוטא מנא לן להפשט וניתוח: **דהוה מסבר ליה לבריה.** הא דמוקיה והכי מסבר ליה ניהליה דתניא בתורת כהנים (ז) ושחט שחיטה בזר כשירה: **וכי מאין באת.** לישנא דמתני' הוא וכי מאין באת לומר פסולה שנזקקת להביא מקרא להכשירה: **מכלל שנאמר כו'.** ומתוך אותו כלל הייתי בא לפסול: **תלמוד לומר ושחט והקריבו הכהנים.** ומדכתיב כהן בקבלה ובשחיטה לא כתיב מכלל דושחט אבעלים קאי וסמך ידו ושחט לימד על השחיטה שכשירה בזר עכ"ל משנה ומינה הוה מסבר אביי לבריה הא דמוקיה הכי: **מכדי.** למדנו כאן דמקבלה ואילך מצות כהונה והך נתינת אש בתר קבלה כתיבה למה לי למכתב בה כהונה: **למעוטי הפשט וניתוח.** דלא כתיב בה כהן ומילף מהכא דדוקא כתיב קרא ואי לא ונתנו הוה אמינא האי דלא כתיב כהן בהפשט וניתוח משום דלא איצטריך הוא דגלי ליה דבעי כהונה מקבלה ואילך: **דלא מעכבא כפרה.** דאין כפרה אלא בדם: **אלא מהכא וערכו בני אהרן הכהנים.** (ד) הרי למדנו מקבלה [א] שאין צריך כהונה אלא למעוטי הפשט וניתוח: **אימא למעוטי סידור שני גזירי עצים.** דבין הערבים דלא כתיב בהו הכהנים אבל בנפרא בהדיא כתיב (ה) וערך עליה הכהן: **לא סלקא דעתך.** דלא ניבעי סידור גזירין כהונה מדאיצטריך למעוטי הולכת עצים מכלל דסידורן בעי כהן: **הולכת עצים לא בעי כהונה.** דהאי כהן דכתיב בהולכת אברים על כרחך למעוטי הולכה אחרת בעי דאי לגופיה לא איצטריך דהא אשמעינן מקבלה ואילך מצות כהונה: **וערכו למה לי.** דכתיב בהן כהונה: **למעוטי הפשט וניתוח.** וכהונה דונתנו לגופיה כדאמרינן דלא תימא כיון דלא מיעכבא כפרה לא תיבעי כהונה ומדגלי בה דבעיא כהונה (ה) לא איצטריך למיהדר למיכתב כהונה בהערכת נתחין ואע"ג דלא מיעכבא ועל כרחך למעוטי כתביה: **שטעון ששה.** הבשר בחמשה והקרבים באחד: **וניחא ליה.** הדר משני ליה הכי על העצים אשר על האש קרא יתירא הוא דהכתיב ונתנו אש וערכו עצים וערכו נתחים למה לי תו על העצים אשר על האש וגו' למידרש ביה דהני ו' כהנים הולרכו לדבר שנאמר בו אש ועצים ומזבח ואיזהו דבר שהוזקקתי לכם למערכה לסדר עצים ואש למזבח בשבילו: הוי

והקריבו בני אהרן מקבלה ואילך וכו'. בפ"ק דזבחים (ד' ד.) פרש"י הא דאמרינן והקריבו זו קבלת הדם ולא עבודה אחרת משאר עבודות דם כגון הולכה או זריקה משום דכתיב ושחט והקריבו ואיזו היא עבודה שהיא אחר שחיטה לאלתר הוי אומר זו קבלה והקשה ר"י דבספ"ק דזבחים (י) איכא טעמא אחרינא כדתניא התם והקריבו זו קבלת הדם או אינו אלא זריקה כשהוא אומר וזרקו הרי זריקה אמור הא מה אני מקיים והקריבו זו קבלת הדם אלמא דלאו היינו טעמא והא דלא אמרינן זו הולכה משום דלא מסתברא לאוקמיה בהולכה ולומר מהולכה ואילך מצות כהונה משום דאפשר לבטלה דאפשר עומד בצד מזבח ושוחט דלא בעי להוליך: **אלא** מהכא וערכו בני אהרן הכהנים. בפ' ב' דזבחים (ד' יח.) דריש הכהנים בכיהונם כהן הדיוט שלבש בגדי כ"ג ועבד עבודה עבודתו פסולה והכא דריש מדכתיב בני אהרן ואין להקשות מאי איצטריך קרא לעריכת נתחים למילפה מדקאמר מקבלה ואילך מצות כהונה תיפוק ליה מוכי תעלה על דעתך שזר קרב אצל המזבח די"ל דאפשר דקאי בארעא וזריק להו למזבח כדאי' לקמן בס"פ טרף בקלפי (ט) גבי הלתת אליתא אפשר דקאי בארעא ועביד במפוחא: **הולכת** עצים לא בעי כהונה הא סידור שני גזירין בעי כהונה. וא"ת מנא לן דאיכא למידק הכי דילמא מההוא קרא ממעטין הולכת עצים ומהאי קרא דהכא נמעט סידור שני גזירין וי"ל מדאיצטריך למעוטי הולכת עצים שמע מינה דסידור שני גזירין בעי כהונה דאי לא בעי כהונה למה לי קרא למעוטי הולכת עצים השתא אפילו סידור שני גזירין שהם ע"ג המזבח לא בעי כהונה כ"ש הולכת עצים וליכא לאקשויי אי לא כתב אלא קרא דלעיל לא הוה ממעטינן מיניה סידור שני גזירין אלא הולכת עצים דמסתבר טפי די"ל אפילו אי לא הוה כתב אלא קרא דוערכו הוה ממעטינן מיניה סידור שני גזירין דמסתברא קאי בסידור ממעט סידור הקשה הר' אליהו מאיבריוק זצ"ל לר"ש דלית ליה לעיל שני גזירין בעי שני כהנים מנא ליה דבעי כהונה אי מהכא הא איצטריך קרא לגופיה סד"א כיון דאפשר לבטלה היא כשרה בזר כדאמר בספ"ק דזבחים (ד' יד.) (ח) הולכה בזר מחלוקת ר"ש ורבנן לר"ש דאמר עבודה שאפשר לבטלה לאו עבודה היא כשירה בזר וכו' עד והרי הולכת אברים לכבש דאפשר לבטלה ופסולה בזר דאמר מר והקריב הכהן כו' המזבחה זו הולכת אברים לכבש ומשני היכא דגלי גלי וא"כ כיון דאיצטריך לגופיה א"כ סידור שני גזירין מנלן דבעי כהונה ותירץ לו רבי דר"ש לטעמיה דקאמר לקמן בספ"ד (ד' מה.) גבי הלתת אליתא דלא צריך קרא שלא תהא אלא בכהן משום דכי תעלה על דעתך שזר קרב אצל המזבח דלית ליה סברא דר"י דאמר אפשר דקאי בארעא ועביד במפוחא וה"ה בסידור שני גזירין דלא מצי קאי בארעא ועביד בזריקה ולר"י דלית ליה אפשר במפוחא איכא למימר דה"נ אית ליה אפשר דזריק הגזירין לראש המזבח ואפ"ה נפקא ליה שפיר דבעי כהונה מדכתיב כהן בהולכת אברים דלגופיה לא איצטריך דסבירא ליה אע"ג דאפשר לבטלה עבודה היא אלא לגלויי אגזירין דבעינן כהונה כדאמרן בשמעתין:

(ט) **תחלת** עבודה דימטא היא דא"ר יוחנן וכו'. אע"ג דכרים פירקא אמר שכבר קידש תחלה לעבודה ומסקינן דלעולם עבודת לילה היא י"ל דהמקשה דהכא הקשה לאידך לישנא דלעיל דמפרש טעמא משום אונס שינה דלההוא לישנא לא משבשינן מילתא דרבי יוחנן ואמרי' שכבר קידש מתחלה לעבודה ובסמוך דפריך והרי תרומת הדשן דעבודת לילה היא ובעי פיים ופי' שם דפריך ללישנא קמא דלעיל אין לתמוה שבכאן פי' דסתמא דהש"ס פריך לאיכא דאמרי דלעיל דודאי כך הוא וכן הכא ובין בסמוך רוצה לייסב לכל הלשונות דלעיל: למימרא

מסורת הש"ס

א) ברכות לא: פסחים סד: זבחים לב. [מנחות יט.], ב) פסחים סה: חגיגה יא [עירובין קד.] זבחים ד. יד: כד: מנחות י., ג) [ויקטיר המזבחה כל"ל], ד) [ויקרא פרשה ד], ה) [ויקרא א], ו) [דף יג. ושם ד"ה אמה], ז) [דף מה.], ח) [ושם ד"ה והרי], ט) שייך לע"ב.

◆

תורה אור השלם

1. ושחט את בן הבקר לפני יי והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם וזרקו את הדם על המזבח סביב אשר פתח אהל מועד: ויקרא א ה
2. ואתה ובניך אתך תשמרו את כהנתכם לכל דבר המזבח ולמבית לפרכת ועבדתם עבדת מתנה אתן את כהנתכם והזר הקרב יומת: במדבר יח ז
3. וסמך ידו על ראש קרבנו ושחטו פתח אהל מועד וזרקו בני אהרן הכהנים את הדם על המזבח סביב: ויקרא ג ב
4. ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח וערכו עצים על האש: ויקרא א ז
5. וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים את הראש ואת הפדר על העצים אשר על האש אשר על המזבח: ויקרא א ח
6. והקרב והכרעים ירחץ במים והקריב הכהן את הכל והקטיר המזבחה עלה הוא אשה ריח ניחח ליי: ויקרא א יג

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' תשמרו את כהונתכם לכל דבר המזבח שומע אני: (ב) שם ונתנו בני אהרן הכהן אש למה לי: (ג) שם וערכו למה לי למעוטי הפשט וניתוח ואימא לגופייהו והקריב הכהן את הכל המזבחה זו הולכת אברים לכבש וכו' למדנו לטלה שטעון ששה הכי נמי אלא והקטיר הכהן את הכל למאי אתא למעוטי הפשט וניתוח אמר רב המנונא כצ"ל: (ד) רש"י ד"ה אלא מהכא וערכו בני אהרן הכהנים שאין צריך כהונה שהרי למדנו מקבלה למעוטי הפשט וניתוח כו' כצ"ל ועל תיבת שא"צ נ"ב פי' שא"צ למכתב בהו כהן וכו': (ה) ד"ה למעוטי כו' דבעיא כהונה תו לא איצטריך:

◆

תוס' ישנים

והאי מיבעי ליה לגופיה. תימה דמ"מ נילף דלא בעיא כהונה ונאמר דמקבלה ואילך מצות כהונה לאפוקי הפשט וניתוח דמקמה י"ל דלעיל מהפשט וניתוח גבי עבודת הדם כתיב כהן ויכול להיות הפשט וניתוח קאי עלה ואע"ג דכתיב גבי נתינת אש כהן ולא אמרינן דקאי כהן דעבודת הדם עלה היינו משום דאיכא בגוף הקרבן אבל הפשט וניתוח הוא בגוף הקרבן: תשמרו את כהונתכם שומע אני אפילו שחיטה. והא דדרשינן מהאי קרא עבודת מתנה הייתי מועבדתם עבודת מתנה אבל לישנא דקרא דתשמרו את כהונתכם קאי אכל עבודות וקרא דלעיל מיירי לחייב זר מיתה: מכדי מקבלה ואילך מצות כהונה כו'. והכי נמי הוה מצי למימר מכדי כתיב תשמרו את כהונתכם דמשמע כל עבודות ונתנו למה לי כו' אלא מקבלה ואילך מצות כהונה עדיף ליה לאיתויי דמפרש בהדיא אבל תשמרו את כהונתכם אינו מפורש ומפקינן מינה שחיטה: מכדי מקבלה ואילך מצות כהונה. וא"ת אמאי לא אמרינן מקבלה ואילך מצות כהונה דוקא בעבודות דם שהם תלויה הכפרה ולא נלמוד משם הפשט וניתוח דתיבעי כהונה כמו שלא נלמוד משם נתינת אש כי היכי דאמרינן בפ"ק דמנחות (דף י.) דכל היכא דכתיב כהונה בעיא ימין דילפינן מוטבל באצבעו הימנית דמצורע ולא ילפינן מהתם הולכת אברים לכבש דלבעי ימין אע"ג דכתיב ביה כהונה כיון דלא מעכבא ביה כפרה י"ל דסברא הוא להצריך כהונה על כל מה שכתוב אחר עבודת הדם ויהא מגוף הקרבן כגון הפשט וניתוח אבל נתינת עצים אינה מגוף הקרבן: כיון דלאו עבודה דמעכבא כפרה היא לא תיבעי כהונה כו'. משמע הא הפשט וניתוח הוי מעכב כפרה וא"ת אמאי הפשט וניתוח מעכב כפרה והלא אפילו אם אבדו העור והאימורין אחר זריקת דם לא מעכבת כפרה כדאמרינן בתמיד נשחט (דף נט:) וי"ל דלאו דוקא נקט מעכבת כפרה אלא הפשט וניתוח גוף הזבח אי נמי אומר רבי דר"ל דלא קרי מעכב כפרה אלא דם וה"ה ואע"ג דמקבלה ואילך מצות כהונה שפיר כתיב כהונה בנתינת אש ואע"ג דלא אתי לאשמועינן דלא תילף מינה להפשט וניתוח דלא הוה בעי כהונה דלגופיה לא איצטריך משום דמקבלה אם מקבלה משום דמקבלה מעכבא כפרה ואיהו לא מעכבי כפרה וקמ"ל קרא דאפילו הכי בעי כהונה ומינה שמעינן דמקבלה ואילך מצות כהונה אפילו בדבר שאינו מעכב כפרה דומיא דנתינת אש דנילף מינה נ"כ להפשט וניתוח דאע"ג דלא מעכבי כפרה בעי כהונה כיון דכתיבי מקבלה ואילך וא"ת א"כ ליכתוב לכהונה גבי הפשט וניתוח דכתיבי מקמי נתינת אש כי היכי דלא נישמעינן דהפשט וניתוח לא בעי כהונה מדלא כתבה בדבר שאינו מעכב כפרה עד נתינת אש וי"ל דמהפשט וניתוח שבגוף הקרבן לא ילפינן נתינת אש אבל מנתינת אש ילפינן לכל שכן הפשט וניתוח שכבר מקבלה ואילך הוזקק לכהונה: אימא למעוטי שני גזירי עצים דלא בעי כהונה. ואע"ג דאמרינן לעיל מנין לתמיד של בין הערבים שטעון ב' גזירי עצים בשני כהנים כו' לאו דוקא אלא בשני בני אדם קאמר והאי דנקט בשני כהנים משום דאמת נקט ואע"ג דבהדיא קרא דלעיל כתיב כהנים מ"מ גבי וערכו עצים דהיינו סידור לא כתיב כהנים: זביחה דכוותה קא ממעט. פירוש הפשט וניתוח שבגוף הזבח: דכתיב בתריה והקטיר (הכהן הכל) המזבחה אלמא לאו בהקרבת אברים מיירי: הולכת אברים לכבש בעי כהונה הולכת עצים לא בעי כהונה הא סידור גזירי עצים בעי כהונה וערכו למה לי למעוטי הפשט וניתוח. והא ליכא לאקשויי אימא דוהקריב למעט סידור גזירין דהוקריב ליכא למימר דלמעוטי הפשט וניתוח אתא דלא כתיב בהדיא לעיל מיניה ולא דמי ליה נמי (ג) (הלוי הולכה להאי הפשט) וניתוח אבל מוערכו איכא למעט שפיר הפשט וניתוח דכתיבי בהדיא (וכתיבי) לעיל מיניה אע"ג דלא דמו דלאו סידורא נינהו ומוהקריב נמעט הולכת עצים דהויא הולכה כוותיה. לשון רבי: הא סידור שני גזירי עצים בעי כהונה. וליכא למימר דלמא למעט נמי שני גזירין דמסתברא הולכה דכוותיה קא ממעט כדפירש רבי: בספרים שלנו כתיב הולכת עצים לא בעי כהונה הא סידור שני גזירין בעי כהונה וערכו למה לי למעט הפשט [illegible]

[illegible]

עין משפט נר מצוה

א ב [מיי' פ"ט מהל' ביאת מק' הל"ו ופ"ה מהל' מעשה"ק הל"ח ופ"א מהל' פסוה"מ הל"ח]:

ב ג מיי' פ"ט מהלכות ביאת מקדש הלכה ו:

מא ד מיי' פ"ו מהלכות מעשה הקרבנות הלכה י:

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' (ואימא ה"נ לגופיה) תא"מ: [ב] שם למאי אתא. נ"ב אלא והקטיר:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה אלא מהכא וכו' הרי למדנו מקבלה אלא למעוטי הפשט וניתוח שאין צריך כהונה כל"ל ודברי הש"י כזה אינם מובנים:

◆

מוסף רש"י

והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם. ואמר מר במסכת חגיגה (יא.) והקריבו זו קבלת הדם, לימד על הקבלה שטעונה כהונה (פסחים סה.). והקריב הכהן את הכל המזבחה. גבי אברים כתיב והקרב והכרעים ירחץ במים והקריב הכהן את הכל והקטיר המזבחה (חגיגה יא.). רישא דקרא והקרב והכרעים ירחץ במים, אלמא באברים קמשתעי קרא, ומדבעי כהונה שמע מינה עבודה היא (עירובין קד.). זו הולכת אברים לכבש. דבגויהו כתיב האי קרא והקרב והכרעים וגו' (פסחים סה:) לאו להקטרה בהדיא כתיב בקרא והקטיר המזבחה (חגיגה יא.).

◆

רבינו חננאל

מנא לן שנאמר ושחט את בן הבקר לפני ה' והקריבו בני אהרן מקבלה ואילך מצות כהונה. לימד על השחיטה שכשרה בכל אפי' בזרים ובנשים ובעבדים ואפי' בקדשי קדשים. הרי בן בקר זה עולה הוא שהיא קדשי קדשים ושחיטתן כשרה בכל, כדאמרינן מכדי מקבלה ואילך מצות כהונה. ונתנו בני אהרן אש על המזבח למה לי, למעוטי הפשט וניתוח מכהן. ואכתי איצטריך כו'. מסתברא זביחה דכוותה ממעט, פי' זבח שכמותו ממעט הפשטו וניתוחו, ולא סידור שני גזירין. ודחינן וערכו לשון סידור הוא, ואדרבה סידור דכוותה ממעט כו'. ואסיקנא והקטיר הכהן למעוטי הפשט וניתוח דלא בעו כהונה. והקריב הכהן את הכל, למעוטי הולכת עצים דלא בעו כהונה, הא סידור גזירין בעיא כהונה. (והללו) [ונתנו] לגופייהו. וערכו שנים, בני אהרן שנים, הכהנים שנים. לימד על (העולה) [הטלה] והוא הבשר והקרביים שטעון ששה להוליכו לכבש, ומן הכבש למזבח, דאע"ג דהאי קרא דדרשינן בבן הבקר כתיב לא אשכחן בן הבקר שעולה ונערך על העצים על האש אשר על המזבח, אלא על הבשר של תמיד, כי התמיד מקרים לכל, אלא הכבש של תמיד הוא עולה בראשונה, ונערך בעצים שעל האש שאותה האש על המזבח ועליו כל הקרבנות, וכיון שלא מצינו זה הדבר אלא בטלה לבדו, ידעינן דהאי קרא בטלה נאמר.